Oponentský posudek bakalářské práce Terezy Klabanové *Ticho v komiksu*
ÚČLK FF UK v Praze, obor český jazyk a literatura

Cíl práce, její účel a směřování

Práce se vyznačuje dobře zvoleným a produktivním tématem, u něhož není předem zjevné, k jakým závěrům bude směřovat. Očekávatelná a logická je i rovnováha teoretizace zkoumaného jevu jakožto obecnějšího problému a její ověření na vybraném – dostatečně širokém – materiálu. Práce interdisciplinárně stojí kdesi mezi oblastmi naratologie, vizuálních studií a lingvistiky, pokud tedy studia komiksu nejsme ochotni vnímat už jako autonomní a svéprávnou oblast bádání.

Vlastní téma je dostatečně široké a nosné, proto je poněkud na škodu, že práce cítí povinnost v první, teoretické části práce začít *ab ovo*, tedy od možností a způsobů vymezování samotného komiksu a otázek jeho mediality. Tato exkurze se opírá o relevantní, byť očekávatelné zdroje a je slušně napsaná, ale sama o sobě je zbytečná, protože s tématem bakalářské práce souvisí jen v duchu floskule, že všechno souvisí se vším. Vymezovací činnosti by se klidně mohly odvíjet až od samotného pojmu „bezeslovný komiks“ na s. 14.

Metodologie a práce s odbornou literaturou

Práce se opírá o smysluplně vybrané a dostatečně široké spektrum odborné literatury, kterou funkčně a s dostatečným porozuměním cituje, parafrázuje či jinak výkladově používá. Sympatické je, že se s přehledem pohybuje i v literatuře k předmětu psané anglicky, a to včetně smysluplného hledání českých překladových ekvivalentů pro zde užívané termíny.

Práce smysluplně koncipuje i základní výkladový postup. Deklaruje, že přebírá neoformalistický výklad filmu Kristin Thompson, což je nápadité, a „sémiotickou analýzu komiksu“ Michala Uhla; to je naopak poněkud nabubřelé, protože to, co Uhl nabízí, je jakási úvodová lekce na téma, jak koukat na komiks, a se sémiotikou to nemá nic společného; zde ale nelze vinit autorku bakalářské práce.

Užitečný je pojem imerze, s nímž práce výkladově operuje, stejně jako smysl pro fakt, že komiks není zcela homogenním médiem pro vyprávění, a proto mohou fungovat i rozdíly mezi okcidentálním komiksem a japonskými manga komiksy. V tomto ohledu je i výběr vzorkového materiálu k praktické analýze zcela adekvátní.

Praktické analýzy jsou nápadité, plné dobře naformulovaných postřehů a čtou se lépe než teoretická část práce. Jen někde v nich argumentačně až příliš silně vystupuje, že autorka něco „chce“ či „nechce“; tyto projevy voluntarismu působí poněkud křiklavě a snad by určité způsoby uchopení látky šly vyjádřit i odosobněnou argumentací. Naopak sympatické je, že autorka je ochotná přiznat (a ukázat), jak se jí některé původně deklarované hypotézy bortí a že praxe přináší i další, v teorii nereflektované rysy, jevy a nuance.

Styl a prezentace

Práci by prospěla ještě jedna jazyková redakce. Množství překlepů, vyšinutí z větných vazeb a jiných drobných provinění jde přece jen nad únosnou míru a při četbě ruší. Stejně tak i některé rysy stylizační působí víc škody než užitku: především posedlost každého nově uváděného teoretika vybavit škatulkujícím zjednečněním. Scott McCloud je tu tedy „americký kreslíř“ (s. 9), Pavel Ryška „výtvarník a performer“ (s. 10) a Michal Uhl „doktorand sociologie na FSV UK“ (s. 8). Tyto nálepky jsou problematické vždy (budeme třeba uvádět, že

někdo je i vegetarián?) a tady obzvlášť; řadě těch kategorizací je jen přibližná a nesourodá; být doktorandem je v logice věci fungování identity něco jiného než být třeba teoretikem (dočasné versus trvalé).

Podobně soustředěnou četbu textu poněkud narušují hodnotící soudy, které jako by vycházely z potřeby veškeré spory rozhodnout. Tak např. věta „Dále se proto budu držet Foretova pojetí komiksu, jelikož mi jeho přístup přijde nejméně problematický“ (s. 13) vzbuzuje otázku, zda nám má opravdu jít o to vyhýbat se problémům (a bezproblémové tedy vzývat jako to nejlepší). Podobně si nejsem jistý, zda je na místě formulovat věty jako „Nikdo jiný než McCloud se zatím o tolik podrobný popis toho, co se odehrává v hlavě čtenáře při čtení mezery, nepokusil“ (s. 11) – máme opravdu zmapovány veškeré diplomky či disertace o komiksu, abychom takto mohli vyhlašovat vítěze?

Narychlo spíchnutá jsou i některá uvození dílčích témat či verbální cesty po můstku od jednoho tématu k druhému. Uvádět citát formulací „Izraelská lingvistka Silvia Adler ve své studii komiksu *Blacksad* píše o funkci ticha toto:“ (s. 15) působí jako jazykově laciné řešení.

Stejně tak je narychlo spíchnuté i grafické provedení – práce není příliš přehledná a čtenář se v ní ztrácí, protože i předěl mezi základními kapitolami je ponechán uprostřed stránky; při četbě je tedy třeba neustále se vracet k hierarchizaci vyznačené v obsahu.

Celková koherence a akademická disciplinovanost

Práci vnímám jako kreativní a nápaditou. Řadu pozoruhodných dílčích pozorování, jež obvykle mají i jakýsi zobecnitelný potenciál, však poněkud devalvuje „formální“, tedy jazykové a stylizační provedení. Např. na pouhých pěti stránkách závěru stihne práce přejít od stylizace autorky do 1. osoby singuláru k majestátnímu plurálu a pak zas k singuláru. Podobně nekontrolované a nedotažené je zde i využití sloves: formulace některých pozorování jakožto „důkazů“ („Dokázali jsme také, že při čtení komiksu využíváme i jiné smysly než jen zrak“, s. 55) je problematická, protože vzorek tří komiksových děl je jistě dostatečný pro bakalářskou práci na dané téma, ale je zcela nedostatečný na to, aby se z pozorovaného vyvozovaly takto silné závěry.

Právě rozkolísanost je ostatně rysem, kterým se celá práce vyznačuje nejvíc.

Práci **doporučuji k obhajobě** a navrhuji hodnocení známkou **velmi dobře.**

V Praze dne 23. 5. 2022

Prof. PhDr. Petr Bílek, CSc.